

FILIPPENZEN

De brief van de vreugde

Een theologische verkenning van Paulus' brief aan de
gemeente in Filippi

DS. PIETER VAN DEN BERG

Filippenzen – De brief van de vreugde

Een theologische verkenning van Paulus' brief aan de gemeente in Filippi

Auteur: Ds. Pieter van den Berg

ISBN: 9789465547947

© 2026 Pieter van den Berg

Uitgever: Brave New Books, Rotterdam

De Bijbelcitaten in dit boek zijn eigen weergaven van de Griekse grondtekst. Bijbelboeken worden afgekort volgens het gangbare Nederlandse gebruik (Hand. = Handelingen, Kor. = Korintiërs, Fil. = Filippenzen, enzovoort).

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

*Voor mij is het leven Christus,
en het sterven winst.*

FILIPPENZEN 1:21

Inhoud

Voorwoord	7
-----------------	---

INLEIDING

De stad Filippi	11
Paulus en de gemeente	15
Auteur, plaats en datum	19
Opbouw en eenheid	23

COMMENTAAR

Dankbaarheid en gebed	28
Leven is Christus	33
Burgers van het evangelie	37
Het Christuslied	41
Werken aan het heil	50
Timoteüs en Epafroditus	54
Alles schade om Christus	58
Jagen naar het doel	64
Vreugde, vrede en tevredenheid	69

THEOLOGISCHE THEMA'S

Vreugde in het lijden	77
Koinonia	80
Christologie en kenosis	82
De gezindheid van Christus	85
Hemels burgerschap	87

DOORWERKING EN BETEKENIS

Filippenzen in de geschiedenis	90
Filippenzen vandaag	93

BIJLAGEN EN LITERATUUR

Griekse kernbegrippen	97
Leesrooster	99
Literatuur.....	101

Voorwoord

Een brief vol vreugde

ER ZIJN BOEKEN in de Bijbel die je bewondert, en er zijn boeken die je liefhebt. De brief van Paulus aan de Filippenzen behoort voor veel lezers tot de tweede soort. Het is een korte brief – vier hoofdstukken, nauwelijks honderd verzen – maar hij draagt een warmte en een diepte die in het Nieuwe Testament zijn weerga nauwelijks kent. Hier schrijft geen apostel die een conflict moet beslechten of een dwaling moet weerleggen, maar een vriend die vanuit de gevangenis een gemeente toespreekt waarmee hij zich op een bijzondere manier verbonden weet.

Toch zou het een vergissing zijn om Filippenzen alleen als een lieflijke, persoonlijke brief te lezen. In het hart ervan staat een van de meest verheven teksten die ooit over Jezus Christus zijn geschreven: het zogenoemde Christuslied van Filippenzen 2:6–11. Wie die verzen langzaam leest, ziet hoe de hele beweging van het evangelie erin samengevat wordt: de Zoon die gelijk was aan God, zichzelf ontledigt, de gestalte van een slaaf aanneemt, gehoorzaam wordt tot de dood aan een kruis – en door God wordt verhoogd tot

Heer over alles. Rond deze tekst heeft de kerk eeuwenlang nagedacht over wie Christus is. En Paulus gebruikt hem niet in de eerste plaats als leerstuk, maar als spiegel: *laat die gezindheid bij u zijn die ook in Christus Jezus was.*

Dit boek wil de lezer meenemen in een grondige, maar toegankelijke verkenning van deze brief. Het bestaat uit vier delen. In het eerste deel staan we stil bij de historische achtergrond: de Romeinse kolonie Filippi, het ontstaan van de gemeente, de vragen rond auteur, plaats en datum, en de opbouw van de brief. Het tweede deel biedt een doorlopend commentaar, sectie voor sectie, met aandacht voor de Griekse tekst waar die het begrip verrijkt. Het derde deel bundelt de grote theologische lijnen: vreugde, gemeenschap, christologie, het ‘denken van Christus’ en het hemels burgerschap. Het vierde deel kijkt naar de doorwerking van de brief in de geschiedenis van de kerk en naar zijn betekenis voor vandaag.

Aan het einde van elk commentaarhoofdstuk staan vragen voor bezinning en gesprek. Zij maken dit boek geschikt voor persoonlijke studie, maar ook voor gespreksgroepen, catechese en de voorbereiding van verkondiging. In de bijlagen vindt u een overzicht van Griekse kernbegrippen, een leesrooster en een lijst met aanbevolen literatuur.

De Bijbelcitaten in dit boek zijn eigen weergaven van de Griekse grondtekst. Ze willen geen nieuwe vertaling zijn, maar de lezer helpen de nuances van het origineel op te merken. Het verdient aanbeveling om dit boek te lezen met een of meer gangbare vertalingen opengeslagen naast u.

Moge de lezing van deze brief u hetzelfde brengen wat Paulus voor de Filippenzen bad: dat uw liefde steeds rijker wordt aan inzicht en fijngevoeligheid, zodat u kunt onderscheiden waar het werkelijk op aankomt.

D E E L I

Inleiding

De wereld achter de brief

H O O F D S T U K 1

De stad Filippi

Een Romeinse kolonie in Macedonië

WIE DE BRIEF aan de Filippenzen wil verstaan, doet er goed aan eerst de stad te leren kennen waarin de ontvangers leefden. Filippi was geen willekeurige Griekse stad. Het was een plaats met een uitgesproken eigen identiteit, en die identiteit klinkt op verschillende momenten door in de woorden die Paulus kiest.

Van Krenides tot Filippi

De plaats lag in het oosten van Macedonië, aan de voet van het Pangaiongebergte, ongeveer vijftien kilometer landinwaarts van de havenstad Neapolis (het huidige Kavala). Oorspronkelijk heette de nederzetting Krenides, ‘bronnen’, naar de vele waterbronnen in de omgeving. Rond 356 v.Chr. nam koning Filippus II van Macedonië, de vader van Alexander de Grote, de plaats in. Hij versterkte haar, gaf haar zijn eigen naam en profiteerde van de goudmijnen in de nabijgelegen bergen.